

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum conuenienter instituat homines quantum ad actus exteriores.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

tem necessaria uite accipiendi ab illis. quibus prædicabant. unde subdit. Dignus est enim operarius cibo suo, non autem peccat, sed supererogat, qui sua portat, ex quibus uiuat in prædicationis officio non accipiens iurprum ab his, quibus Euangeliū prædicat, sicut Paulus fecit. Alio modo, possunt intelligi secūdam aliorum sanctorum expositionem, ut sint quædam statuta temporalia a Apostolis data pro illo tempore quo mittebantur ad prædicandum in Iudæam ante Christi passionem. Indigebant enim discipuli quasi adhuc paruuli sub Christi cura existentes, accipere aliqua specialia instituta a Christo, sicut quilibet subditi a suis prælati, præcipue quia erant pauplatum exercitandi, ut temporalium sollicitudinem abdicarent: per quod reddebantur idonei ad hoc, quod Euangelium per uniuersum orbem prædicarent. Nec est mirum si adhuc durante statu ueteris legis, & nondum perfectam libertatem Spiritus consecutus, quodam determinatos modos uiuendi instituit, quæ quidem statuta imminente passioe remouit tanquam discipulis iam per ea sufficienter exercitatis: unde Luc. 22. dixit. Quando misi uos sine saculo, & pera, & calceamentis, nunquid defuit aliquid uobis? at illi dixerunt. Nihil. dixit ergo eis. Sed nunc qui habet sacculum, tollat similiter & peram: iam. n. imminet tempus perfectæ libertatis, ut tota liter suo dimitterentur arbitrio in his quæ secundum se non pertinent ad necessitatem uirtutis.

AD QUARTVM Dicendum, quod iudicialia etiam secundum se considerata non sunt de necessitate uirtutis quantum ad talem determinationem, sed solum quantum ad communem rationem iustitie, & ideo iudicialia præcepta reliquit Dominus disponenda his, quæ curam aliorum erant habituri uel spirituales, uel temporales. Sed circa iudicialia præcepta ueteris legis quædam explanauit propter malum intellectum Pharisæorum, ut infra dicitur.*

ARTICVLVS III.

Vtrum lex noua hominem circa interiores actus sufficienter ordinauerit.

AD TERTIVM sic procedit. Videtur, quod circa interiores actus lex noua insufficienter hominem ordinauerit. Sunt. n. decem præcepta decalogi ordinantia hominem ad Deum & proximum: sed Dominus solum circa tria illorum aliquid adimpleuit. Circa prohibitionem homicidii, & circa prohibitionem adulterii, & circa prohibitionem iuramenti, ergo uidetur quod insufficienter hominem ordinauerit, adimpletionem aliorum præceptorum præmittens.

¶ 2 Præ. Dominus nihil ordinauit in Euangelio de iudicialibus præceptis nisi circa repudium uxoris, & circa penam talionis, & circa persequutionem inimicorum: sed multa sunt alia iudicialia præcepta ueteris legis, ut supra dictum est. ergo quantum ad hoc insufficienter uitam hominum ordinauit.

¶ 3 Præ. In ueteri lege præter præcepta moralia, & iudicialia, erant quædam ceremonialia, circa quæ Dominus nihil ordinauit. ergo uidetur insufficienter ordinasse.

¶ 4 Præ. Ad interiorem bonum mentis dispositionem pertinet, ut nullum bonum opus homo faciat propter quæcumque temporalem finem: sed multa sunt alia temporalia bona, quam fauor humanus, multa etiam sunt alia bona opera, quam ieiunium, elemosyna, & oratio. ergo inconueniens fuit, quod Dominus docuit solum circa hæc tria opera gloriæ fauor

ris humani uitari, & nihil aliud terrenorum bonorum.

¶ 5 Præ. Naturaliter homini inditum est, ut sollicitetur circa ea quæ sunt sibi necessaria ad uiuendum, in qua etiam sollicitudine alia animalia cum homine conueniunt: unde dicitur Prou. 6. Vade ad formicam piger, & considera uiam eius, quæ cum non habeat præceptorem, uel ducem, parat in æstate cibum sibi, & congregat in messe, quod comedat: sed omne præceptum quod datur contra inclinationem naturæ, est iniquum, utpote contra legem naturalem existens. ergo inconuenienter uidetur Dominus prohibuisse sollicitudinem uictus & uestitus.

¶ 6 Præ. Nullus actus uirtutis est prohibendus: sed iudicium est actus iustitie, secundum illud psal. 93. Quousque iustitia conuertatur in iudicium. ergo inconuenienter uidetur Dominus iudicium prohibuisse, & ita uidetur lex noua insufficienter hominem ordinasse circa interiores actus.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit in li. de sermone Domini in monte. * Considerandum est, quæ cum dixit, Qui audit uerba mea hæc significat, sermonem istum Domini omnibus præceptis, quibus Christiana uita formatur, esse perfectum. -

RESPON. Dicendum, quod si cut ex inducta auctoritate Aug. * apparet, sermo quem Dominus in monte proposuit, totam informationem Christianæ uitæ continet, in quo perfecte interiores motus hominis ordinantur. Nam post declaratum beatitudinis finem, commendata apostolica dignitate, per quos erat doctrina euangelica promulganda, ordinat interiores hominis motus, primo quidem quantum ad seipsum: & deinde quantum ad proximum. Quæritur autem ad seipsum dupliciter secundum duos interiores hominis motus circa agenda, quæ sunt uoluntas de agendis, & intentio de fine: unde primo ordinat hominis uoluntatem secundum diuersa legis præcepta, ut scilicet, abstineat aliquis non solum ab exterioribus operibus, quæ sunt secundum se mala, sed etiam ab interioribus, & ab occasionibus malorum. Deinde ordinat intentionem hominis dicens, quod in bonis quæ agimus, neque quæramus humanam gloriam, neque mundanas diuitias, quod est thesaurizare in terra. Consequenter autem ordinat interiorem hominis motum quo ad proximum, ut scilicet, eum non temerarie, aut iniuste iudicemus, aut presumptuose. neque ramen sic simus apud proximum remisii, ut eis sacra committamus, si sint indigni. Ultimo autem docet modum adimplendi euangelicam doctrinam, scilicet, implorando diuinum auxilium, & conatum apponendo ad ingrediendum per angustam portam perfectæ uirtutis, & cautelam adhibendo ne a seductoribus corrumparamur, & quod obseruatio mandatorum eius est necessaria ad uirtutem, non autem sufficit sola confessio fidei, uel miraculorum operatio, uel solus auditus.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Dominus circa illa legis præcepta adimpletionem apposuit, in quibus Scribæ & Pharisæi non rectum intellectum habebant, & hoc contingebat præcipue circa tria præcepta decalogi. Nam circa prohibitionem adulterii, & homicidii estimabant solum exteriorem actum prohiberi, non autem interiorem appetitum, quod magis credebant circa homicidium & adulterium, quam circa furtum, uel falsum testimonium, quia motus iræ in homicidium tendens, & concupiscentiæ motus tendens in adulterium, uidentur aliquo modo nobis a natura inesse, non autem appetitus iurandi, uel falsum

Prima Secundæ s. Thomæ. H H 10

Lib. 1. circa prin. & li. 2. c. 40. 10. 6.

In argu. Sed contra.

testimonium dicendi. Circa perjurium uero habent falsum intellectum, credentes perjurium quidem esse peccatum, iuramentum autem per se esse appetendum, & frequentandum, quia videtur ad Dei reuerentiam pertinere: & ideo Dominus ostendit iuramentum non esse appetendum tamquam bonum, sed melius esse absque iuramento loqui, nisi necessitas cogat.

AD SECVNDVM dicendum, quod circa iudicialia precepta dupliciter Scribae & Pharisei errabant. Primo quidem, quia quaedam quae in lege Moyse erant tradita, tanquam promissiones, aestimabant esse per se iusta, scilicet, repudium uxoris, & usuras accipere ab extraneis: & ideo Dominus prohibuit uxoris repudium, Matt. 5. & usurarum accceptionem, Luc. 6. dicens, Date mutuum, nihil inde sperantes. Alio modo errabant credentes quaedam, quae lex uetus instituerat facienda propter iustitiam, esse exequenda ex appetitu uindictae, uel ex cupiditate temporalium rerum, uel ex odio inimicorum, & hoc in tribus preceptis. Appetitum enim uindictae credebant esse licitum propter preceptum datum de pena talionis, quod quidem fuit datum, ut iustitia seruaretur, non ut homo uindictam quaereret, & ideo Dominus ad hoc remouendum docet animum hominis sic debere esse preparatum, ut si necesse sit, etiam paratus sit plura sustinere. Morum autem cupiditatis aestimabant esse licitum propter precepta iudicialia, in quibus mandabatur restitui rei ablatae fieri e-

q. 105. art. 2. ad 9.

tiam cum aliqua additione, ut supra dictum est. & hoc quidem lex mandauit propter iustitiam obseruandam, non ut daret cupiditati locum: & ideo Dominus docet, ut ex cupiditate nostra non repetamus, sed simus parati, si necesse fuerit, etiam ampliora dare. Motum uero odii credebant esse licitum propter precepta legis data de hostium interfecione, quod quidem lex statuit propter iustitiam implendam, ut supra dictum est. & non propter odia exsternanda, & ideo Dominus docet, ut ad inimicos dilectionem habeamus, & parati simus, si necesse fuerit etiam benefacere. haec enim precepta secundum preparationem animi sunt accipienda, ut Augustinus exponit.

q. 105. art. 3.

AD TERTIVM dicendum, quod precepta moralia omnino in noua lege remanere debebant, quia secundum se pertinent ad rationem uirtutis. Precepta autem iudicialia non remanebant ex necessitate secundum modum quem lex determinauit, sed re-

lib. i. de ser. do. in motu c. 34. 35. & 36.

linquebatur arbitrio hominum, utrum sic, uel aliter esset determinandum: & ideo conuenienter Dominus circa haec duo genera preceptorum nos ordinauit. Preceptorum autem ceremonialium obseruatio totaliter per rei impletionem tollebatur; & ideo circa huiusmodi precepta in illa communi doctrina nihil ordinauit. Ostendit tamen alibi, quod totus corporalis cultus, qui erat determinatus in lege, erat in spirituale commutandus, ut patet Io. 4. ubi dixit: Venit hora quando neque in monte hoc, neque in Hierosolymis adorabitis Patrem, sed ueri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & ueritate.

AD IIII. dicendum, quod omnes res mundanae ad tria reducuntur. scilicet honores, diuitias, & delicias, secundum illud i. Io. 2. Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, quod pertinet ad delicias carnis, & concupiscentia oculorum, quod pertinet ad diuitias, & superbia uitae, quod pertinet ad ambitum gloriae, & honoris. Superfluas autem carnis delicias lex non promisit, sed magis prohibuit: repromisit autem celsitudinem honoris, & abundantiam diuitiarum. Dominus enim Deu. 28. Si audieris uocem domini Dei tui, fa-

ciet te excelsores cunctis gentibus, quoniam in uobis habebit dominus deum suum, & post pauca subdit. Abundare faciet uos in omnibus bonis, quantum ad secundum. Quae promissa sic praeu intelligebant Iudaei, ut propter esset Deo seruendum sicut propter finem: & minus hoc remouit, ostendens primo, quod uirtutum non sunt facienda propter humanitatem, & ponit tria opera, ad quae omnia aliter tenditur. Nam omnia, quae aliquis facit ad refragandum seipsum in suis concupiscentiis, reducuntur ad finem; quaecumque uero fiunt propter dilectionem proximi, reducuntur ad eleemosynam, quae uenari propter cultum Dei fiunt, reducuntur ad dilectionem. Ponit autem haec tria specialiter quatuor capitula, & per quae homines maxime solent gloriari uenari. Secundo, docuit, quod non debemus finem statuere in diuitiis, cum dixit: Nolite thesaurizare uobis thesauros in terra.

AD QVINTVM dicendum, quod Dominus sollicitudinem necessariam non prohibuit, sed sollicitudinem inordinatam. Est autem quadruplex inordinatio sollicitudinis uitanda circa temporalia. Primo quidem, si finem non constituamus, neque Deo seruamus, propter necessaria uictus & uestitus, unde dicitur: Nolite thesaurizare uobis &c. Secundo, ut non detemur de temporalibus cum desperatione de eternis. unde Dominus dicit: Scit Pater uester, quia si uobis his omnibus indigetis. Tertio, ne sit sollicitudo sumptuosa, ut scilicet homo confidat se necessitate uitae per suam sollicitudinem posse procurare diuino auxilio, quod Dominus remouet per hoc, quod non potest aliquid adiciere ad statum suum. Quarto, hoc, quod homo sollicitudinis tempus praecipue de hoc sollicitus est nunc, quod non pertinet ad praesentis temporis, sed ad curam futuram. Nolite solliciti esse in crastinum.

AD SEXTVM dicendum, quod Dominus non prohibet iudicium iustitiae, sine quo non possit subtrahi ab indignis, sed prohibet iudicium inordinatum, ut dictum est.

Utrum conuenienter in lege noua consilia quaedam determinata sunt proposita.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur quod conuenienter in lege noua consilia quaedam determinata sunt proposita. Consilia enim determinata sunt ad finem, ut supra dictum est. Cum de consilio ageretur, sed non eadem expedirent, ergo non sunt aliqua consilia determinata, omnibus proponenda.

¶ 2. Praet. Consilia dantur de meliori bono, sed sunt determinati gradus melioris boni, ergo debent aliqua determinata consilia dari.

¶ 3. Praet. Consilia pertinent ad perfectionem uitae, obedientia pertinet ad perfectionem uitae, ergo conuenienter de ea consilium non datur in Evangelio.

¶ 4. Praet. Multa ad perfectionem uitae pertinent, praeter precepta ponuntur, sicut hoc quod dicitur: Diligite inimicos uestros, & precepta etiam dantur in noua lege, tamen non omnia dantur, tum est quia a preceptis non distinguuntur, tum est quia a preceptis non distinguuntur.

SED CONTRA. Consilia sapientis amantur, quia afferunt utilitatem, secundum illud promissum: Et dabo tibi odoribus delectatur cor, & dabo tibi odoribus delectatur cor, & dabo tibi odoribus delectatur cor, sed Christus in consiliis anima dulcoratur, sed Christus in consiliis anima dulcoratur.